

Aseres Ha'dibros in Halacha

I. Unique Part of Torah

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א
ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם לאלו עשרת הדברות תורה זה מקרא והמצוה זו משנה אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים להורותם זה תלמוד מלמד שכולם נתנו למשה מסיני
2. משנה מסכת תמיד פרק ה משנה א
אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והן ברכו קראו עשרת הדברים שמע והיה אם שמוע ויאמר ברכו את העם שלש ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא:
3. רמב"ם על משנה מסכת תמיד פרק ה משנה א
והטעם שקוראים עשרת הדברים בכל יום מפני שהן יסוד הצווי ותחלתו.
4. שמות פרק לד, כח
(כח) וַיְהִי שֵׁם עִם יִקְנָן אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאֲרֻבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַל וַיִּמָּיֵם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתָּב עַל הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית עֲשָׂרַת הַדְּבָרִים:
5. משנה ברורה סימן תצד ס"ק יב
(יב) מאכלי חלב - עיין מ"א ואני שמעתי עוד בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה כי בעת שעמדו על הר סיני וקבלו התורה [כי בעשרת הדברות נתגלה להם עי"ן כל חלקי התורה כמו שכתב רב סעדיה גאון שבעשרת הדברות כלולה כל התורה] וירדו מן ההר לביתם לא מצאו מה לאכול תיכף כ"א מאכלי חלב כי לבשר צריך הכנה רבה לשחוט בסכין בדוק כאשר צוה ה' ולנקר חוטי החלב והדם ולהדיח ולמלוח ולבשל בכלים חדשים כי הכלים שהיו להם מקודם שבישלו בהם באותו מעל"ע נאסרו להם ע"כ בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב ואנו עושין זכר לזה:
6. ביאור הלכה סימן תצד
וטעם ב' נגינות הוא שהראשון הוא מסודר לפי הכתוב שנכתב כל דיבור ודיבור בפרשה בפ"ע שמאנכי עד לא תשא היא פרשה אחת סתומה ודיבור אחד לכך נעשה ממנו פסוק אחד וכן מזכור עד לא תרצח אבל מלא תרצח עד לא תחמוד נכתב בד' פרשיות סתומות והם ד' דיבורים לכך נעשה מהם ד' פסוקים והשני הוא מסודר לפי הקרי שלענין הקריאה אין מלא תרצח עד לא תחמוד אלא פסוק אחד בלבד דהיינו שאסור להפסיק קריאתו לגמרי בתוך אמצע פסוק זה אפילו כשקורא ביחיד (שא"א לומר שתיבת לא תרצח הוא פסוק בפ"ע שאין לנו בכל התורה פסוק פחות מג' תיבות) וע"כ כשקוראין בפעם אחד הם נקראין בנגינה המחברת אותן דהיינו בטעם התחתון וכן מאנכי עד לא תשא ומזכור עד לא תרצח הן מופסקים לכמה פסוקים לכך הם נקראים בטעם התחתון שהוא גם כן נגינה המפסקת אותם שם. זהו תוכן שתי הנגינות וע"כ בשבועות נוהגין לקרות בצבור בהראשון דהיינו בטעם העליון לעשות מכל דיבור פסוק אחד לפי שבו ביום נתנו עשרת הדברות. ובפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן קורין אף בצבור בטעם התחתון ויש נוהגין לקרות בצבור לעולם בטעם העליון דהיינו אף בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן רק היחיד הקורא לעצמו קורא בשני. זהו תמצית דברי האחרונים:

II. Saying Aseres Ha'dibros Every Day

7. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד א
וקורין עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ויאמר אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים אמר רב יהודה אמר שמואל אף בגבולין בקשו לקרות כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין תניא נמי הכי רבי נתן אומר בגבולין בקשו לקרות כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין רבה בר בר חנה סבר למקבעינהו בסורא אמר ליה רב חסדא כבר בטלום מפני תרעומת המינין אמר ליה רב אשי כבר בטלום מפני תרעומת המינין
8. רש"י מסכת ברכות דף יב עמוד א
בקשו - לקבוע עשרת הדברות בקריאת שמע.
מפני תרעומת המינין - שלא יאמרו לעמי הארץ: אין שאר תורה אמת, ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הקדוש - ברוך - הוא ושמעו מפיו בסיני.
9. טור אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א
וטוב לוי' פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת הקרבנות

10. בית יוסף אורח חיים סימן א
איכא למימר דהיינו דוקא בצבור אבל ביחיד דליכא משום תרעומת המינים טוב לאמרם שעל ידי כן יזכור מעמד הר סיני בכל יום ותתחזק אמונתו בזה.
11. שו"ת מהרש"ל סימן סד
שוב אני נוהג לומר עשרת הדברות קודם ברוך שאמר בקול רם אף שהרמב"ם כתב בתשובה לאיסור ומביא ראיה מפ"ק דברכות (י"ב) אף בגבולין בקשו לקרותן אלא שכבר בטלום מפני תערומת המינים שלא יאמרו שהיא עיקרי התורה נראה בעיני דווקא לקבעה בברכת יוצר כמו ק"ש וכן פירש רש"י אבל לאומרה בכל בוקר לכבוד התורה ולכבוד השם הנורא שעשרת הדברים חקוקים בלחות מכתב אלהים מצוה גדולה לאומרה וכן כתב הטור שטוב לאומרה
12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א סעיף ה
טוב לומר פ' העקדה (בראשית כב, א - יט) ופ' המן ועשרת הדברות ופ' עולה (ויקרא א, א - ז) ומנחה (ויקרא ב, א - יג) ושלמים (ויקרא ג, א - יז) וחטאת (ויקרא ד, א) ואשם.
הגה: ודוקא ביחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום, אבל אסור לאומרם בצבור (תשובת הרשב"א סי' קפ"ד).
13. משנה ברורה סימן א ס"ק טז
(טז) בצבור - מפני הכופרים שיאמרו אין תורה אלא זו ובפרט בזמנינו ולכן אין כותבין אותו ג"כ על קונטרס המיוחד לצבור. יש שכתבו דלא אסור לאומרו בצבור אלא לקובעו בין הברכות כמו ק"ש אבל קודם ב"ש מותר אף בצבור. ואנן נקטינן לאסור בצבור כלל וכלל וביחיד דוקא שלא בתוך התפלה אבל לקבוע בתוך הברכות גם ליחיד אסור [ע"ת וארה"ח]:

III. Standing for Aseres Ha'dibros

14. שו"ת הרמב"ם סימן רסג
וכך היה ראוי לעשות, (ר"ל) בכל מקום, שמנהגם לעמוד, צריך למנעם, בגלל מה שמגיע בזה מן ההפסד באמונה (ומה שמדמים), שיש בתורה מדרגות ומקצתה מעולה ממקצתה, וזה רע עד מאד. ומן הראוי לסתום כל הפתחים, שמביאים לזאת האמונה הרעה. ומה שטען החכם האחר, שבגדאד ומקצת הערים עושות זאת, אין זה ראיה בשום פנים, לפי שאם נמצא אנשים חולים, לא נחליא הבריא מאנשיהם, כדי שיהיו שווים, אלא נשתדל לנתח כל חולה שנוכל... ואסור בשום פנים לעשות בתורה מקצתה מעולה ממקצתה, ועיינו בדברינו בזה בפירוש המשנה בפרק חלק וכתב משה.
15. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן כב
עמידת העם בקריאת עשרת הדברות מע"כ בני חביבי הרה"ג מוהר"ר דוד פיינשטיין שליט"א.
...ואם היא קושיא אין התירוצ' שהבאת מלקוטי מהרי"ח מחמת שאיכא טעם לעמוד לזכור ויעמדו מרחוק שהיתה בשעה זו, כלום דהא גם בקריאת עשרת הדברות איכא טעם גדול לאומרן בק"ש אבל חששו לאמירת המינים שאינו בשביל זה אלא שרק אלו לבד הוא אמת, ומה שכתב שמאחר שקורין ג"כ יתר התורה רק עומדים בעשרת הדברות ליכא כל כך חשש הוא טעם דחוק, דהא התם הרי קורין גם פרשיות דק"ש וציצית ושויין כמו עשרת הדברות בלא שום שינוי ומ"מ יאמרו דעשרת הדברות לבד אמת, כ"ש בקריאת התורה שעושים שינוי שיש לחוש שהשינוי הוא שיאמרו המינים דלכן מכבדין קריאה זו משום דרק עשרת הדברות הוא מן השמים והשאר משה בעצמו אמרן. אבל מה שאתה מתרץ מחמת שנהגו לעמוד גם בשירת הים בפ' בשלח ובשביעי של פסח שמזה רואין שאיכא עוד דברים שעומדים אף שלא שייך שם דברי המינים יבינו שהוא מטעם אחר הוא תירוצ' נכון.
אבל לע"ד אין זה בכלל קושיא דבשביל חששא בעלמא שמא יאמרו המינים לע"ה לא היו אוסרין מלקרא עשרת הדברות דהוא דבר שלא בנקל יכולין להטעות אף לע"ה כי מובן הטעם מה שהיה ראוי לקראם בכל יום יותר משאר פרשיות דכתב הרמב"ם בפירוש למשנה בתמיד רפ"ה לפי שהם עיקר הדת וראשיתו... ולכן בעובדא זו שנהגו לעמוד בעת קריאה זו מפני שזה זכו כל ישראל בעצמן לשמוע מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו שזה דבר היותר גדול לחשיבות ישראל דבשביל זה הוצרכו לכל הכנות דטהרה, שהוא דבר המובן לכל אדם אף שאפשר אולי לחוש לתרעומת המינים בסברא בעלמא אין להקפיד בשביל זה כל זמן שלא אירע שהמינים יטעו את הע"ה לומר כן, וכיון שזהו ענין אחר אינו בכלל מה שבטלו הקריאה דלפ"ז אין לדמות מלתא למלתא בסברות אלא אין לך בו אלא מה שנאסר כבר ולא למילף מזה דבר חדש, לכן נראה דאין לשנות מן המנהג, והוא ככל מנהג שאף אלו שבאים ממקום שלא נהגו כן אסור מדין אל ישנה אדם מפני המחלוקת שתנן בפסחים דף ע"ב וגם צדקת בזה שיחידים שישכרו שיש בזה דמיון להא דבטלו מלקרות לא יתקנו כלום במה שישבו דהרי אם גם בזה שייך חשש תרעומת המינים הרי יהיה זה מצד רוב העם ואם הוא שלא יהיה מסייע בזה אין לו עצה אלא לעמוד בשבת זו בכל הקריאה, אבל אדרבה לדינא אסור לשנות ממנהג הצבור כדלעיל וכדכתבתי. אביך אוהבך בל"ג, משה פיינשטיין.
16. רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'יק) מסכת ברכות דף יב עמוד א
...ולפ"ז י"ל דהמנהג לעמוד בקריאת עשרת הדברות נוהג במקום שקורין את הדברות בטעם עליון, דאזי קורין בתורת קריאת דברות והקריאה חלה מדין זכר למעמד הר סיני, וליכא בזה משום תרעומת המינים. והרמב"ם מיירי באופן שקורין בטעם תחתון בתורת קריאת פסוקים דאזי אין לעמוד בעשרת הדברות מפני תרעומת המינים.